

מדינת ישראל
משרד החינוך התרבות והספורט

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשס"ד, 2004
מספר השאלון: 189, 174, 035202
נספח: דפי נוסחאות ל-4 ול-5 יחידות לימוד

מתמטיקה

2 יחידות לימוד

השלמה ל-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה פרק אחד.
פרק שלישי – הנדסה אנליטית, הנדסת המרחב,
וקטורים, מספרים מרוכבים,

פונקציות מעריכיות ולוגריתמיות – (4×25) – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש:

1. מחשבון לא גרפי. אין להשתמש באפשרויות התכנות במחשבון הניתן לתכנות. שימוש במחשבון גרפי או באפשרויות התכנות במחשבון עלול לגרום לפסילת הבחינה.
2. דפי נוסחאות (מצורפים).

ד. הוראות מיוחדות:

1. אל תעתיק את השאלה; סמן את מספרה בלבד.
2. התחל כל שאלה בעמוד חדש. רשום במחברת את שלבי הפתרון, גם כאשר החישובים מתבצעים בעזרת מחשבון.
הסבר את כל פעולותיך, כולל חישובים, בפירוט ובצורה ברורה ומסודרת. חוסר פירוט עלול לגרום לפסילת הבחינה או לפגיעה בציון.
3. לטיוטה יש להשתמש רק במחברת הבחינה או בדפים שקיבלת מהמשגיחים. שימוש בטיוטה אחרת עלול לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת
פרק שלישי – הנדסה אנליטית, הנדסת המרחב,
וקטורים, מספרים מרוכבים,
פונקציות מעריכיות ולוגריתמיות
(100 נקודות)

פתור ארבע מהשאלות 10-17, מהן לפחות אחת מהשאלות 16-17 (לכל שאלה – 25 נקודות).

הנדסה אנליטית, הנדסת המרחב

10. נתון משולש שווה-צלעות ABC .

שניים מקדקודי המשולש הם $B(-a, 0)$ ו- $C(a, 0)$, $a > 0$.

הראה כי סכום המרחקים משלוש צלעות המשולש, של נקודה כלשהי בתוך המשולש, תלוי ב- a בלבד.

11. נתון: $K > 0$, K .

בונים משולש שקדקודו האחד נמצא על ציר ה- y ,

ושני קדקדיו האחרים בנקודות (K, K) , $(K, -K)$.

א. מצא את המקום הגאומטרי של נקודות הפגישה של הגבהים של כל המשולשים שנבנו בדרך זו.

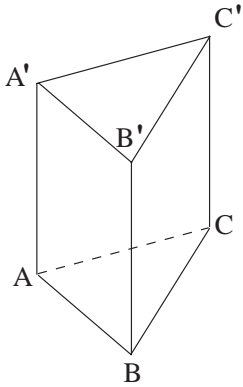
ב. מהו מקום גאומטרי זה?

12. נתונה פירמידה משולשת וישרה, שבסיסה משולש שווה-צלעות שאורך צלעו a .

אורך המקצועות הצדדיים גם הוא a .

א. הבע את נפח הפירמידה באמצעות a .

ב. מצא את גודל הזווית שבין שתי פאות צדדיות סמוכות.

13. נתונה מנסרה ישרה $ABCA'B'C'$ (ראה ציור),

שבסיסה משולש שווה-צלעות שאורך צלעו a .

הזווית שבין האלכסון AB' ובין הפאה $BCC'B'$

היא α .

מצא את השטח של פאה צדדית (הבע באמצעות a ו- α).

וקטורים

14. נתונה פירמידה ישרה $SABCD$ שבסיסה ריבוע.

O היא נקודת הפגישה של אלכסוני הבסיס.

נסמן: $\vec{AB} = \vec{u}$, $\vec{AD} = \vec{v}$, $\vec{OS} = \vec{w}$

(ראה ציור).

נתון: $|\vec{u}| = |\vec{v}| = |\vec{w}| = a$,

$$\vec{BP} = t \cdot \vec{BS}$$

א. הבע את $\vec{PA}$ ו- $\vec{PC}$ באמצעות $\vec{u}$, $\vec{v}$ ו- $\vec{w}$.

ב. מצא את הערכים של t שעבורם $\vec{PA}$ ו- $\vec{PC}$ מאונכים זה לזה.

ג. הבע באמצעות a את שטח המשולש APC עבור הערך הקטן ביותר של t

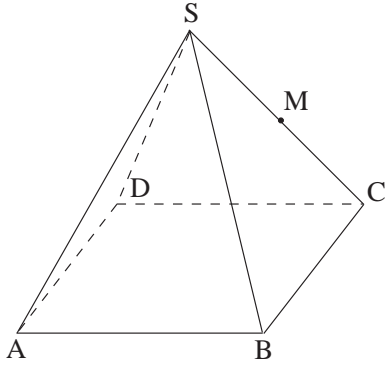
מבין הערכים שמצאת בסעיף ב.

/המשך בעמוד 4/

+

+

15. נתונה פירמידה SABCD שבסיסה מקבילית ($AD \parallel BC$, $AB \parallel DC$).

הנקודה M היא אמצע המקצוע SC (ראה ציור).

נתון: $B(-1, 2, 0)$ $A(0, 7, -2)$

$S(5, 3, 7)$ $C(3, 1, 3)$

א. מצא את משוואת המישור הנקבע על ידי

הנקודות B, D, ו-M.

ב. מצא את הזווית שבין המישור, שאת משוואתו

מצאת בסעיף א, ובין הישר הנקבע על ידי הנקודות D ו-S.

שים לב: עליך לענות לפחות על אחת מהשאלות 16-17.

מספרים מרוכבים, פונקציות מעריכיות ולוגריתמיות

16. א. z_1 ו- z_2 הם שני מספרים מרוכבים שחלקם המדומה אינו אפס.

הוכח: אם $z_1 + z_2$ וגם $z_1 \cdot z_2$ הם מספרים ממשיים, אזי $z_2 = \bar{z}_1$.

ב. נתונה הסדרה ההנדסית: $2, 1-i, -i, \dots$

מצא את a_9 .

(אין קשר בין סעיף א לסעיף ב.)

17. נתונה הפונקציה: $f(x) = xe^{-x}$.

א. מצא את המשוואה של הישר המשיק לגרף הפונקציה בנקודה שבה $x = a$.

ב. עבור איזה ערך של a יהיה השיפוע של המשיק שמצאת בסעיף א מינימלי?

בהצלחה!

+

+

נוסחאון מתמטיקה

5-4 יחידות לימוד (החל מקיץ תש"ן)

אלגברה

$$a^n - b^n = (a-b)(a^{n-1} + a^{n-2}b + \dots + a^{n-3}b^2 + \dots + b^{n-1})$$

פירוק לגורמים

$$(a+b)^n = a^n + \binom{n}{1} a^{n-1} \cdot b + \dots + \binom{n}{k} a^{n-k} \cdot b^k + \dots + b^n$$

בינום ניוטון

$$\binom{n}{k} = \frac{n!}{k!(n-k)!}$$

$$x_1 + x_2 = -\frac{b}{a}$$

$$x_1 \cdot x_2 = \frac{c}{a}$$

נוסחאות וייטה

$$(x_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a})$$

(x_1, x_2) שורשי משוואה ריבועית.

סדרות

סדרה הנדסית	סדרה חשבונית	
$a_n = a_1 q^{n-1}$	$a_n = a_1 + (n-1)d$	האיבר ה-n'י :
$S_n = \frac{a_1(q^n - 1)}{q - 1}$	$S_n = \frac{n}{2} [2a_1 + (n-1)d]$	הסכום:

$$z = a + bi = r(\cos\theta + i \sin\theta)$$

מספרים מרוכבים

$$z_1 z_2 = r_1 r_2 [\cos(\theta_1 + \theta_2) + i \sin(\theta_1 + \theta_2)]$$

מכפלה בהצגה קוטבית:

$$(\cos\theta + i \sin\theta)^n = \cos n\theta + i \sin n\theta$$

משפט דה-מואבר:

$$z_k = \sqrt[n]{r} \left[\cos\left(\frac{\alpha}{n} + \frac{2\pi k}{n}\right) + i \sin\left(\frac{\alpha}{n} + \frac{2\pi k}{n}\right) \right] \quad \text{שורשי המשוואה } z^n = r(\cos\alpha + i \sin\alpha) \text{ הם:}$$

$$k = 0, 1, \dots, n-1$$

קומבינטוריקה

$$P_n = n!$$

מספר התמורות של n עצמים (בלי חזרות):

מספר התמורות של n עצמים כשמתוכם יש $n_1, n_2, \dots, n_k$ עצמים שווים ביניהם:

$$P_n = \frac{n!}{n_1! \cdot n_2! \cdot \dots \cdot n_k!}$$

$$A_n^k = \frac{n!}{(n-k)!}$$

מספר החליפות של k מתוך n עצמים (בלי חזרות):

$$\binom{n}{k} = C_n^k = \frac{n!}{k!(n-k)!}$$

מספר הצירופים של k מתוך n עצמים (בלי חזרות):

וקטורים

מישור דרך קצות הווקטורים $\vec{a} = \vec{OA}$, $\vec{b} = \vec{OB}$, $\vec{c} = \vec{OC}$: $\vec{x} = t(\vec{b} - \vec{a}) + s(\vec{c} - \vec{a})$
 מכפלה סקלרית: $(\vec{x}, \vec{y}) = \vec{x} \cdot \vec{y} = x_1y_1 + x_2y_2 + x_3y_3 = |\vec{x}| \cdot |\vec{y}| \cdot \cos\alpha$
 ניצבות: $\vec{x} \cdot \vec{y} = 0$
 אורך של וקטור: $|\vec{x}| = \sqrt{\vec{x} \cdot \vec{x}} = \sqrt{x_1^2 + x_2^2 + x_3^2}$

מרחק בין $\vec{z} = (z_1, z_2, z_3)$ למישור $\vec{a} \cdot \vec{x} + c = 0$: $\frac{|\vec{a} \cdot \vec{z} + c|}{|\vec{a}|}$

זווית בין הישר $t\vec{b} + \vec{d}$ למישור $\vec{a} \cdot \vec{x} + c = 0$: $\sin\beta = \frac{|\vec{a} \cdot \vec{b}|}{|\vec{a}| \cdot |\vec{b}|}$

זווית בין המישורים $\vec{a} \cdot \vec{x} + c = 0$, $\vec{b} \cdot \vec{x} + d = 0$: $\cos\alpha = \frac{|\vec{a} \cdot \vec{b}|}{|\vec{a}| \cdot |\vec{b}|}$

חוקות ולוגריתמים: $\log_a a^x = x$, $a^{\log_a x} = x$, $\log_a x = \frac{\log_b x}{\log_b a}$

טריגונומטריה

זהויות

$\sin(\alpha \pm \beta) = \sin\alpha \cos\beta \pm \cos\alpha \sin\beta$ $\cos(\alpha \pm \beta) = \cos\alpha \cos\beta \mp \sin\alpha \sin\beta$

$\operatorname{tg}(\alpha \pm \beta) = \frac{\operatorname{tg}\alpha \pm \operatorname{tg}\beta}{1 \mp \operatorname{tg}\alpha \operatorname{tg}\beta}$ $\operatorname{tg} \frac{\alpha}{2} = \frac{\sin\alpha}{1 + \cos\alpha}$

$\sin \frac{\alpha}{2} = \pm \sqrt{\frac{1 - \cos\alpha}{2}}$ $\cos \frac{\alpha}{2} = \pm \sqrt{\frac{1 + \cos\alpha}{2}}$

$\sin\alpha + \sin\beta = 2\sin \frac{\alpha + \beta}{2} \cos \frac{\alpha - \beta}{2}$ $\cos\alpha + \cos\beta = 2\cos \frac{\alpha + \beta}{2} \cos \frac{\alpha - \beta}{2}$

$\sin\alpha - \sin\beta = 2\sin \frac{\alpha - \beta}{2} \cos \frac{\alpha + \beta}{2}$ $\cos\alpha - \cos\beta = -2\sin \frac{\alpha + \beta}{2} \sin \frac{\alpha - \beta}{2}$

משפט הסינוס: $c^2 = a^2 + b^2 - 2ab\cos\gamma$ $\frac{a}{\sin\alpha} = 2R$

שטח גורה: $\frac{1}{2}r^2\alpha$ אורך קשת של α רדיאנים: $r\alpha$

הנדסת המרחב

נפח כדור: $V = \frac{4}{3}\pi R^3$ נפח הרוט ופירמידה (B - שטח הבסיס): $V = \frac{B \cdot h}{3}$

שטח פנים של כדור: $P = 4\pi R^2$ שטח מעטפת הרוט: $M = \pi R l$

אנליזה (חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי)

נגזרות

$(uv)' = u'v + uv'$ $(x^n)' = nx^{n-1}$ $\sin'x = \cos x$ $\operatorname{arc} \sin'x = \frac{1}{\sqrt{1-x^2}}$

$\left(\frac{u}{v}\right)' = \frac{vu' - v'u}{v^2}$ $(a^x)' = a^x \ln a$ $\cos'x = -\sin x$ $\operatorname{arc} \cos'x = \frac{-1}{\sqrt{1-x^2}}$

$\log_a'x = \frac{1}{x \ln a}$ $\operatorname{tg}'x = \frac{1}{\cos^2x}$ $\operatorname{arc} \operatorname{tg}'x = \frac{1}{1+x^2}$

כלל השרשרת: $f'(x) = v'(u) \cdot u'(x)$

$$\int f(ax+b) dx = \frac{1}{a} F(ax+b) + C \quad \text{אינטגרלים}$$

$$\int_a^b f(x) dx = \frac{h}{2} [f(a) + 2f(x_1) + \dots + 2f(x_{n-1}) + f(b)] \quad \text{כלל הטרפז:}$$

פונקציות

פונקציה זוגית: $f(x) = f(-x)$ פונקציה אי-זוגית: $f(-x) = -f(x)$

נקודת פיתול: נקודת מעבר בין קמירות לקעירות   פונקציה קמורה: $\cup$

סטטיסטיקה והסתברות

$$S = \sqrt{\frac{(x_1 - \bar{x})^2 f_1 + (x_2 - \bar{x})^2 f_2 + \dots + (x_n - \bar{x})^2 f_n}{N}} \quad \text{סטיית תקן:}$$

$x_n, \dots, x_2, x_1$ השכיחויות של $f_n, \dots, f_2, f_1$

$f_1 + f_2 + \dots + f_n = N$; ממוצע הנתונים $\bar{x}$

נוסחת ברנולי: ההסתברות ל k הצלחות ב n נסיונות בהתפלגות בינומית עם הסתברות p :

$$p_n(k) = \binom{n}{k} p^k (1-p)^{n-k}$$

לוח של התפלגות נורמלית (0,1) מצטברת

u	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0.0	0.500	504	508	512	516	520	524	528	532	536
0.1	0.540	544	548	552	556	560	564	568	571	575
0.2	0.579	583	587	591	595	599	603	606	610	614
0.3	0.618	622	625	629	633	637	641	644	648	652
0.4	0.655	659	663	666	670	674	677	681	684	688
0.5	0.692	695	699	702	705	709	712	716	719	722
0.6	0.726	729	732	736	739	742	745	749	752	755
0.7	0.758	761	764	767	770	773	776	779	782	787
0.8	0.788	791	794	797	800	802	805	809	811	813
0.9	0.816	819	821	824	826	829	832	834	837	839
1.0	0.841	844	846	848	851	853	855	858	860	862
1.1	0.864	866	869	871	873	875	877	879	881	883
1.2	0.885	887	889	891	893	894	896	898	900	902
1.3	0.903	905	907	908	910	911	913	915	916	918
1.4	0.919	921	922	924	925	926	928	929	931	932
1.5	0.933	935	936	937	938	939	941	942	943	944
1.6	0.945	946	947	948	9495	9505	9515	9525	9535	9545
1.7	0.9554	9564	9573	9582	9591	9599	9608	9616	9625	9633
1.8	0.9641	9650	9656	9664	9671	9678	9686	9693	9699	9706
1.9	0.9713	9719	9726	9732	9738	9744	9750	9756	9762	9767
2.0	0.9773	9778	9783	9788	9793	9798	9803	9808	9812	9817
2.1	0.9821	9826	9830	9834	9838	9842	9846	9850	9854	9857
2.2	0.9861	9865	9868	9871	9875	9878	9881	9884	9887	9890
2.3	0.9893	9896	9898	9901	9904	9906	9909	9911	9913	9916
2.4	0.9918	9920	9922	9925	9927	9929	9931	9932	9934	9936
2.5	0.9938	9940	9941	9943	9945	9946	9948	9949	9951	9952
2.6	0.9954	9955	9956	9957	9959	9960	9961	9962	9963	9964
2.7	0.9965	9966	9967	9968	9969	9970	9971	9972	9973	9974
2.8	0.9974	9975	9976	9977	9977	9978	9979	9979	9980	9981
2.9	0.9981	9982	9983	9983	9984	9984	9985	9985	9986	9986
3.0	0.9987	9987	9987	9988	9988	9989	9989	9989	9990	9990

הנדסה אנליטית

קו ישר

משוואת ישר דרך (x_1, y_1) ששיפועו m : $y - y_1 = m(x - x_1)$

נוסחה לזווית α שבין הישרים $y = m_1x + n_1$, $y = m_2x + n_2$: $\text{tg}\alpha = \left| \frac{m_1 - m_2}{1 + m_1 m_2} \right|$

ניצבות הישרים $y = m_1x + n_1$, $y = m_2x + n_2$: $m_1 \cdot m_2 = -1$

מרחק הנקודה $(x_0; y_0)$ מהישר $Ax + By + C = 0$: $d = \pm \frac{Ax_0 + By_0 + C}{\sqrt{A^2 + B^2}}$

נקודה המחלקת את הקטע AB ביחס k : $\left(\frac{\ell x_1 + kx_2}{k + \ell}, \frac{\ell y_1 + ky_2}{k + \ell} \right)$: $(A(x_1, y_1); B(x_2, y_2))$

מעגל

משוואת המשיק למעגל $(x - a)^2 + (y - b)^2 = R^2$ בנקודה $(x_0; y_0)$:

$$(x_0 - a) \cdot (x - a) + (y_0 - b) \cdot (y - b) = R^2$$

$$\text{היפרבולה} : \frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2} = 1$$

האסימפטוטות:

$$y = \pm \frac{b}{a}x$$

מרחק המוקד מהראשית:

$$c = \sqrt{a^2 + b^2}$$

משיק להיפרבולה בנקודה $(x_0; y_0)$:

$$\frac{xx_0}{a^2} - \frac{yy_0}{b^2} = 1$$

התנאי שהישר $y = mx + n$ ישיק להיפרבולה:

$$n^2 = m^2 a^2 - b^2$$

$$\text{פרבולה} : y^2 = 2px$$

משיק לפרבולה בנקודה $(x_0; y_0)$:

$$yy_0 = p(x + x_0)$$

התנאי שהישר $y = mx + n$ ישיק לפרבולה:

$$n = \frac{p}{2m}$$